

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Цветан РАКЪОВСКИ,

член на научно жури в конкурс за заемане на академична длъжност
„ПРОФЕСОР“, обявен от ЮЗУ в ДВ. бр. 90/16.XI.2010 г.

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукция, представена от участника в конкурса.

Кандидат № 1: **доц. д-р Владимир Трендафилов**
Хабилитационен труд – „**Рецепцията на Дикенс в България**“

I. Обща оценка на кандидата.

Доц. Трендафилов е завършил английска филология в СУ „Св. Кл. Охридски“ през 1981 г. През годините между 1990 и 2000-та е специализирал в университетите в Лийдс и Уулвърхамтън (Великобритания), бил е Фулбрайтов стипендиант в Чикагския университет. В ЮЗУ работи от 2006 г. след издържан конкурс за редовен доцент по английска литература. Води лекционни курсове в 2 специалности на филологическия факултет на ЮЗУ. В последните 5 години е избран да води лекционни курсове и семинари по специалността си и по творческо писане в различни образователни степени на филологическите факултети на СУ и ЮЗУ. До времето на настоящия конкурс има издадени 6 научни монографии и над 150 статии по проблеми на английската и българската литератури в специализирания и масовия печат.

II. Оценка на научните и практически резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция.

Ще започна изложението си с уговорката, че лично за мен, като изкушен от моделирането на процесуалните лица на литературата, беше удоволствие да видя как доц. Трендафилов е структурирал научната си материя – инструментализация, сюжетизация, канонизация на рецепцията. Още в първата част (след увода), а това са стотина страници, прави впечатление, че авторът не просто инструментализира възприемането на Дикенс от българската литература, но задава концептуални модели за четене на няколко периода от развитието на българската култура.

Изследователските изпитания опират до ред различни опасности – първата опасност е да се направи историографски модел, без да се имат пред очи културологическите нагъвания (нужди, предпочитания, социални мерки и социализиращи действия на самата литература); от друга страна – опасно за самия обект на изследване е да се оглеждат различните преводни образи на Дикенс, без да се поставя всеки от тях в средата на сравнителното четене. Вл. Трендафилов е изградил една пределно плътна теоретическа мрежа от концепции, ражда идеи за развитието на самата българска литература покрай рецепцията на Дикенс, именно ползвайки я като идеологическо градиво.

Хубаво е, когато се чете научен текст, в главата на четеща да се формулират тези – парче по парче, за да може той да въобразява и своя собствен опит в материята. В това сглобяване аз въобразих следното:

Рецепцията на Дикенс започва още от годините, когато самата литература току-що започва да се самоосъзнава като такава, т. е. възприемането и метатекстовото му оценностяване (компаративистко или историографско) са две различни неща – първо се превежда, но за доц. Трендафилов е важно какво и чак след това за какви цели се превежда; после той (и то по-късно) коментира литературнопроцесуалното място на преводите.

В ранния етап на българската литература (докъм 60-те г. на XIX в.) рецепцията на Дикенс се развива с устойчива гъстота на преводите, коментарите, известията, позоваванията и т. н., и продължава до ден днешен. В нея са ангажирани редица знакови имена и институции. Според мен коментираният труд има ясната представа, че чрез рецепцията на Дикенс българската литература всъщност може да се коментира откъм социалната ѝ и откъм културната ѝ история – как се променят моделите на самата вкултуреност на литературата, т. е. как преводите и публикациите на Дикенсови текстове регистрират преходи от един модел на литературната ни култура към друг модел. И още нещо – именно от средата на XIX век пак през оптиката на „Дикенс – в – България” би могла да се проблематизира промяната в онова, което наричаме „литературност” или „фикционално изграждане на концептуални светове”, носещи някакви идеи за човека.

Когато се появи подобен труд, той има две (че и три) възможни посоки на своята епистема. **Първата** е чисто историческото разказване на отношенията на българската култура (не само литературата, а въобще културата:

за какво е нужен Дикенс, какво е нужно от Дикенс). В този сюжет Вл. Трендафилов диференцира праговете в критическата рецепция. Тя има легитимиращи задачи: да потвърди необходимостта от литературата с гриф „Дикенс“, т. е. необходимост от т. нар. „висок роман“, висока литература (друг е въпросът дали дикенсовите текстове функционират само като такава литература). Но задължително в този аспект покрай литературността „Дикенс“ върви по инерция от XIX век нататък и сюжетът за „моралиста Дикенс“. И от друга страна – рецепцията от по-късното (междувременно) време ще открие общочовешкото („хуманистът Дикенс“) и ще го постави редом до специфичното („хумористът Дикенс“).

Втората страна на епистемата е по-трудна за определяне – става дума за изграждането (този път в български контекст) на ореола на каноничния автор извън лесните манипулативни стратегии по очертаване на моралиста Дикенс. Защото тази втора епистемологична насока трябва да оперира (Вл. Трендафлов показва как става това) с чисто художествени категории, изследвайки текстове, преводи, компаративистично сближавайки не само две литературни среди, но и две рецептивни стратегии. Но пък да се говори за рецептивна стратегия в българската култура на XIX, че и на XX век е доста рискована задача. И авторът на „Рецепцията на Дикенс в България“ отчита това.

III. Критични бележки и препоръки.

И така – пред нас е труд, който не само изследва историята на една рецептивна интрига. Това е изследване, натоварено с изключително тежки роли по легитимиране на културните и литературните промени в сложното, продължаващо повече от един век развитие на вкуса, на самата художественост и на езиците, които я интерпретират.

IV. Заключение. Смятам, че текстът „Рецепция на Дикенс в България“ е завършен, приносен и може да бъде гласуван с положителен вот като хабилитационен труд, а на доц. Трендафилов да се присъди академическата длъжност *професор*.

Дата: 4 май 2011 г.
Благоевград

Председател на журито: .....
(проф. д.ф.н. Цв. Ракъовски)